

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

Силабус навчальної дисципліни

**ТИПОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ І
ТРАНСФЕРУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма
«Середня освіта (німецька мова і література)»

Спеціальність
014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Спеціалізація
014.022 Німецька мова та зарубіжна література

Галузь знань
01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ - 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Типологічні проблеми інтерференції і трансферу у вивченні іноземної мови
Викладач (-і)	Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	0505139601
Е-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	https://knf.pnu.edu.ua/hrafik-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс порівняльної типології традиційно будується на основі знань, одержаних студентом з теоретичних курсів фонетики, граматики, лексикології, стилістики, історії німецької мови з урахуванням практичного матеріалу відповідних аспектів української мови.</p> <p>Свідоме вивчення іноземної мови у вищій школі спирається на порівняння її спільних і відмінних явищ з відповідними (чи відсутніми) в рідній мові. Основу типологічного порівняння мов становлять одиниці відповідних мовних рівнів — звук (фонема), морфема, слово (лексема), синтаксема, а також притаманні їм у кожній мові особливості, в яких знаходять прояв ізоморфні та аломорфні риси метамови і порівнюваної з нею мови. Належна увага надається типологічній характеристиці фонетичних (фонологічних) явищ, морфологічних категорій частин мови, лексичних та синтаксичних явищ.</p> <p>Саме тому навчальна дисципліна Типологічні проблеми інтерференції і трансферу у вивченні іноземної мови покликана під мовно-дидактичним, педагогічним кутом зору узагальнити базові теоретичні знання з даних дисциплін та надати їм дидактичного спрямування, акцентуючи увагу на вивчення ізоморфних, трансферних явищ та їх дидактичному опрацюванні у практиці навчання іноземної мови, а також на всебічний аналіз типології аломорфії та міжмовної інтерференції для її запобігання в навчальній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу – озброїти майбутніх вчителів іноземної мови вмінням знаходити та ефективно використовувати при навчанні іноземному мовленню спільні та відмінні риси в системах різних рівнів іноземної та рідної мов, а також вмінням уникати інтерференції фонетичних, лексичних і граматичних особливостей цих мов.</p> <p>Завдання курсу :</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявити ізоморфні/аломорфні явища в підсистемах німецької та української мов; • провести зіставний аналіз даних явищ на фонетичному, фонологічному, морфологічному, лексичному, синтаксичному рівнях; • дати характеристику аломорфних явищ у відповідних підсистемах порівнюваних мов. <p>У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати основні терміни і поняття, якими послуговуються в типології; види типологічних досліджень; типи</p>	

мов та мовні універсалії; зв'язок порівняльної типології з іншими лінгвістичними дисциплінами; способи вираження граматичних категорій, їх відмінності в основних функціональних значеннях частин мови; морфологічну структуру слова у німецькій та українській мовах, вміння виявляти ізоморфні та аломорфні явища в мікросистемах німецької та української мов; зіставно ідентифікувати їх у системі кожної мови зокрема; зробити порівняльно-типологічну характеристику звукової будови німецької та української мов; визначити присутні та відсутні граматичні категорії в системі іменника, дієслова, займенника та прикметника; дати характеристику основних спільних та відмінних для обох мов рис речення; зіставно показати лексичні та словотвірні системи порівнюваних мов.

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузях освіти, навчання німецької мови та зарубіжної літератури, другої іноземної мови (англійської) в процесі професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів психолого-педагогічних та філологічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ✓ Соціальна компетентність: Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування рідною та іноземними мовами з представниками інших професійних груп різного рівня.
- ✓ Дослідницька компетентність: Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та проведення досліджень на належному рівні, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

- ✓ Мовно-комунікативна компетентність: Здатність дотримуватися сучасних норм іноземної мови в усному та писемному спілкуванні, зокрема у професійному колі; застосовувати знання про іноземну мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні та практичні вміння з іноземної мови у навчальній і професійній діяльності; забезпечувати навчання учнів іноземній мові, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів, зокрема іншомовну комунікативну та міжкультурну компетентності; здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.
- ✓ Предметно-методична компетентність: Здатність моделювати зміст навчання іноземної мови та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.
- ✓ Інформаційно-цифрова компетентність: Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати

інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

- ✓ Інноваційна компетентність: Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

5. Програмні результати навчання

- ✓ Здійснювати усну та письмову комунікацію державною та іноземною мовами з учнями, колегами, представниками інших професійних груп, культур і релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо для вирішення завдань у навчальній, позанавчальній і професійній діяльності.
- ✓ Знати норми української та іноземної літературної мови, принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів; вміти аналізувати структурні одиниці української та іноземної мови, визначати їхню взаємодію; характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; застосовувати ці знання і вміння у професійній діяльності вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури.
- ✓ Знати й розуміти систему мови, культуру країни, мова якої вивчається, функціональні особливості, стратегії комунікації, мовні та позамовні засоби виразності мовлення; вміти застосовувати ці знання для формування в учнів здатності до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії у навчальній і позанавчальній діяльності.
- ✓ Вільно володіти іноземною мовою в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань у життєвих ситуаціях, навчальній, науково-дослідницькій, професійній діяльності та розвитку іншомовної комунікативної і міжкультурної компетентностей в учнів.
- ✓ Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей, навчальних предметів (інтегрованих курсів); використовувати мовний, мовленнєвий та культурний досвід учнів під час підготовки та проведення навчальних занять для формування в них розуміння природних зв'язків різних процесів, уміння вирішувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань з різних освітніх галузей, розвитку системного мислення.
- ✓ Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично оцінювати, аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані, дотримуючись норм академічної доброчесності.
- ✓ Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи, поняття та концепції обраної освітньої спеціальності/спеціалізації, вміти застосовувати їх для організації процесу навчання, виховання і розвитку учнів, формування в них уявлень про навчальний предмет на основі сучасних наукових досягнень.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		20		
семінарські заняття		10		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова	
7	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	4	В	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		лекції	Прак- тичні заняття	сам. роб.
Thema 1. GRUNDBEGRIFFE DER SPRACHTYPOLOGIE. Typologie, ihre Stellung in der Sprachwissenschaft. Gegenstand und Aufgaben der Typologie. Der Inhalt des Begriffes "Sprachtypologie". Teilgebiete der Sprachtypologie.		2	1	6
Thema 2. GRUNDBEGRIFFE DER SPRACHTYPOLOGIE. Die vergleichende Typologie der Fremdsprache und Muttersprache als ein Zweig der Einzeltypologie. Isomorphie und Allomorphie in der Typologie. Der Begriff der Etalonsprache. Die vergleichende Typologie und die anderen linguistischen Disziplinen.		2	1	6
Thema 3. TYPOLOGIE DER PHONOLOGISCHEN SYSTEME. Der Begriff der phonologischen Ebene. Kriterien der typologischen Charakteristik phonologischer Systeme. Typologische Merkmale des Subsystems der Vokale von den zu vergleichenden Sprachen. Typologische Merkmale des Subsystems der Konsonanten von den zu vergleichenden Sprachen.		2	1	6
Thema 4. TYPOLOGIE DER PHONOLOGISCHEN SYSTEME. Typologische Charakteristiken von suprasegmentalen Mitteln von den zu vergleichenden Sprachen. Typologische Merkmale der Betonung. Typologische Eigenschaften der Intonation. Typologie der Interferenzfehler auf der phonetischen Ebene.		2	1	6
Thema 5. TYPOLOGIE DER MORPHOLOGISCHEN SYSTEME.		2	1	6

Der Begriff der morphologischen Ebene der Sprache. Die Kriterien der typologischen Gegenüberstellung morphologischer Systeme. Typologie der Wortklassen.			
Thema 6. TYPOLOGIE DER MORPHOLOGISCHEN SYSTEME. Typologie der grammatischen Kategorien in den zu vergleichenden Sprachen. Die nominalen Kategorien. Die verbalen Kategorien. Typische Fehler auf der morphologischen Ebene.	2	1	6
Thema 7. TYPOLOGIE DER SYNTAKTISCHEN SYSTEME. Der Begriff der syntaktischen Ebene der Sprache. Die Typen der syntaktischen Beziehungen und der syntaktischen Verbindung. Die Arten der beiordnenden und unterordnenden syntaktischen Verbindung und ihre Ausdrucksmittel.	2	1	6
Thema 8. TYPOLOGIE DER SYNTAKTISCHEN SYSTEME. Typologie der Wortverbindungen. Typologie des Satzes. Typologie der Satzglieder. Typische Fehler auf der syntaktischen Ebene.	2	1	6
Thema 9. TYPOLOGIE DER LEXIKALISCHEN SYSTEME. Der Begriff der lexikalischen Ebene der Sprache. Die Kriterien der typologischen Gegenüberstellung der lexikalischen Systeme.	2	1	6
Thema 10. TYPOLOGIE DER LEXIKALISCHEN SYSTEME. Typologie der Wortbildung in den zu vergleichenden Sprachen. Typische Fehler auf der lexikalischen Ebene.	2	1	6
ЗАГАЛОМ:	20	10	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час заліку. Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).</p> <p>Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної</p>		

	сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Вимоги до письмових робіт	Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua , яке охоплює від 30 до 50 завдань (максимальна кількість балів – 10).
Семінарські заняття	Оцінюється відвідуваність 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 7.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час семінарських занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених з поважних причин занять. При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (35 балів), бали підсумкового тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua (10 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (5 балів), що контролюється протягом тижня контролю самостійної роботи (КСР).
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Форма здачі – комбінована. Здобувачеві пропонується білет із трьох завдань – двох теоретичних (30 балів) і одного практичного (20 балів). Максимальна кількість балів за залік – 50 балів. Студент, який не набрав 25 балів за відомістю №1, користується правом перескладання заліку за відомістю №2.

8. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності](#).

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та

спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udeму, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відрохується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006.
2. Лалаян Н. С., Подвойська О. В. Порівняльна граматики німецької та української мов. Vergleichende Grammatik der deutschen und der ukrainischen

- Sprache [нім.].: Навчальний посібник для ВНЗ. – Вінниця: Нова Книга, 2013.
3. Палиця Г.С. Порівняльна типологія української та німецької мов. – Дрогобич, 2010.
  4. Erben Jh. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre. – Berlin, 2000.
  5. Heusinger S. Die Lexik der deutschen Gegenwartssprache. Eine Einführung. München: Wilhelm Fink Verlag, 2004. 303 S.
  6. Hinka B. I. Lexikologie der deutschen Sprache (Vorlesungen und Seminare). Ternopil, 2008.
  7. Korunets I.V. Contrastive Typology of the English and Ukrainian Languages. Kiev, 1995.
  8. Lutzeier P.R. Lexikologie. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2007. 167 S.
  9. Oguй O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. Winnyts'a, 2003.
  10. Römer Ch., Matzke B. Der deutsche Wortschatz. Struktur, Regeln und Merkmale. Tübingen: Narr Verlag, 2010. 240 S.
  11. Steriopolo E.I. Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik. – Winnyts'a: Nowa knyha, 2004.

Додаткова:

12. Білоус О.М. Порівняльна лексикологія (курс лекцій німецькою мовою): Навч. пос.: вид. 2-ге дооп. та доп. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. 244 с. https://cusu.edu.ua/images/download-files/inmov/posibniki/Лексикологія_New.pdf
13. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
14. Оніщенко Н.А. Конспект лекцій з порівняльної лексикології німецької та української мов: Навч.-метод. посіб. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 96 с.
http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6882/2/kurs_lekzij.pdf
15. Ostapovych O. Kontrastive krosskulturelle Analyse von mentalen Konzepten in kognitiver Phraseologie unverwandter Sprachen / Ostapovych O. // Phraseology in Motion I- Methoden und Kritik. Akten der Internationalen Tagung zur Phraseologie). - Basel, 2004. – Phraseologie und Parömiologie. - Bd. 19. – Schneider Verlag Hohengehren. – Baltmannsweiler, 2006. – S. 145-154.
16. Ostapovych O.O. Das internationale Forschungsprojekt “Wide Spread Idioms in Europe and Beyond”. Teil II // Donezk Studien zur Germanistik, kontrastiven und diachronen Linguistik / Hgg von L. Iagupova, V. Kaliuscenko, A. Katny, H. Roll. - Peter Lang Verlag: Frankfurt am Main / Bern / Bruxelles / New York / Oxford / Warszawa / Wien. - 2013. – S. 97-107.
17. Ostapovych O. Y. NATIONAL STATE VARIATION OF GERMAN PHRASEOLOGY. ANTROPOCENTRIC, COGNITIVE AND CORPUS-BASED APPROACHE // Scientific Journal of Precarpathian National University. Philology. - Vol. 2, No. 2 (2015), 9-21.
18. OSTAPOVYCH O. Y. TYPOLOGICAL STRUCTURE OF GERMAN PHRASEOLOGY OUTSIDE GERMANY. QUANTITATIVE PARAMETERS // Scientific Journal of Precarpathian National University. Philology. - Vol. 3, No. 3 (2016), 33-41.

19. Rausch R., Rausch I. Deutsche Phonetik für Ausländer. Berlin, 2003.
20. Tkatschuk N.O., Ostapovych O.J. DAS PARADIGMA DER FORMEN DES DEUTSCHEN VERBS IM LICHT DER KONZEPTION DER TEMPORALEN KONSTRUKTION // Folium. - № 2 (2023)

Інформаційні ресурси:

21. <https://wortschatz.uni-leipzig.de/de>
22. <https://woerterbuchnetz.de/>
23. <http://vergleichendexikologie.blogspot.com/>
24. www.duden.de/

Викладач _____ Олег ОСТАПОВИЧ